

2. Ромм Т.А. Социальное воспитание : эволюция теоретических образов / Т.А. Ромм. Новосибирск : Наука; изд-во НГТУ. – 2007. – 380 с.
3. Струнин В.В. Страницы из истории внешкольных учреждений / В.В. Струнин // Ваши друзья и помощники. – М. : Молодая гвардия, 1965. – С.11.

М.В. Лузан
м. Київ

СТРУКТУРА, ПОКАЗНИКИ ТА КРИТЕРІЇ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ІДЕАЛІВ В УЧНІВ СУЧАСНОЇ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Анотація. Розкрито структуру “професійного ідеалу у старшокласників” як нерозривне поєднання трьох компонентів: пізнавально-рефлексивного, мотиваційно-цільового та процесуально-результативного. Визначено критерії та показники прояву професійного ідеалу в учнів старшого шкільного віку.

Ключові слова: технологічний напрям підготовки, професійний ідеал, старшокласники, структура, компоненти.

У процесі технологічного напрямку профільного навчання відбувається становлення характеру, ціннісних орієнтацій, життєвих планів, намірів, пізнавальної та мотиваційної сфери старшокласника та його особистості в цілому, що створює, на нашу думку, сприятливе середовище для формування у нього професійних ідеалів у сфері інженерних та робітничих професій. Професійний ідеал старшокласника ми розглядаємо як ідеальний образ його власного професійного майбутнього, який задає напрям вибору професійної сфери, оволодіння конкретною професією та досягнення у майбутньому заданих у суспільстві соціально-професійних стандартів. Для проведення експериментальної роботи, визначення стану сформованості в сучасних учнів старшої школи цього особистісного новоутворення та узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи нам необхідно було розробити структуру “професійного ідеалу старшокласника”, визначити компоненти, критерії, показники їх прояву в ранньому юнацькому віці.

Першим компонентом структури професійного ідеалу ми визначаємо пізнавально-рефлексивний, який передбачає виявлення здатності кожного учня старшого шкільного віку критично осмислювати різні позиції та підходи щодо обраної або ж бажаної професії. Критерієм сформованості цього компонента нами визначено рівень уявлень учнів про обумовлені технологічною підготовкою сфери професійної діяльності, адекватну самооцінку знань про майбутню професію та власні індивідуальні особливості в контексті обраної або ж бажаної професії. Отже, критерієм пізнавально-рефлексивного компонента є рівень обізнаності старшокласників про сутність професійного ідеалу.

Наступним компонентом у структурі професійного ідеалу нами визначено мотиваційно-цільовий. Об'єднання в мотиваційно-цільовий компонент мотивів та цілей пізнавальної діяльності ми пояснюємо тим, що мотив як спонукання до дії пов'язаний із задоволенням певних потреб. Мотиви – це сукупність внутрішніх психологічних умов, які збуджують, спрямовують і керують людськими діями і

вчинками. Об'єкт потреби, який відображається у свідомості людини і спонукає її до діяльності, є мотивом, який передбачає більш-менш усвідомлену ціль діяльності. Відношення мотиву до цілі дії утворює сенс діяльності, тобто мотиви не є тотожними цілям, а утворюють з ними єдність. Одні й ті ж мотиви породжують різні за цілями дії. Таким чином під ціллю розуміють більше внутрішню абстракцію, ніж об'єктивну зовнішню подію [5, с. 509].

Зважаючи на те, що ідеал є складовим процесу цілепокладання, він виступає як особливий вид з-поміж різних цілей діяльності людини [5, с. 13]. Ціль характеризує передбачені мисленнєво результати діяльності та шляхи її досягнення за допомогою відповідних засобів. Вона виступає як спосіб інтеграції дій людини в деяку послідовність або систему, як одна із форм детермінації людської діяльності [3, с. 291]. Таким чином, ціль є життєвою здібністю особистості [1, с. 108]. Отже, мотиви та цілі в мотиваційній сфері професійного ідеалу старшокласників є невід'ємними та взаємообумовленими, до яких особистість свідомо і несвідомо рухається. Тобто, професійний ідеал є усвідомленим образом, який має бути досягнутий в результаті діяльності, що обумовлює професійний успіх і забезпечує професійне самовизначення особистості.

Третім компонентом структури професійного ідеалу є процесуально-результативний, який характеризує практичний аспект сформованості у старшокласників професійного ідеалу. Знання та навички знаходять практичну реалізацію у предметно-практичній діяльності людини. Дієвість ідеалу означає ступінь його впливу на поведінку і свідомість особистості, засвідчуючи результативність реалізації професійного ідеалу в процесі перетворювальної діяльності. Функціонально сформовані ідеали особистості забезпечують її розвиток впродовж життя, розкриваючи в професійній діяльності новий зміст і нові якості.

Отже, ґрунтуючись на результатах проведеного теоретичного аналізу наукових джерел, ми розглядаємо структуру професійного ідеалу як нерозривне поєднання трьох компонентів: пізнавально-рефлексивного, мотиваційно-цільового та процесуально-результативного. Структурний аналіз професійного ідеалу в старшокласників у сфері технічної діяльності дає нам можливість запропонувати наступні критерії визначення рівнів сформованості професійного ідеалу, а саме:

– когнітивна складність й адекватна самооцінка професійно-рефлексивних знань про зміст професійного ідеалу (показниками виступають система знань про зміст професійного ідеалу, професійна самооцінка та сформована на цій основі програма професійного самовдосконалення);

– спрямованість на майбутню професію та рівень професійних домагань у ній (показниками обрано мотиви оволодіння майбутньою професією, професійні наміри, уявлення про себе як професіонала у майбутній професії);

– стійкість та дієвість професійного ідеалу (показниками визначено активну предметно-практичну діяльність професійної спрямованості, самоповагу у контексті майбутньої професії, професійно важливі якості).

Розроблена нами структура професійного ідеалу та визначені критерії

сформованості цього особистісного новоутворення в ранній юності дають нам змогу експериментально визначити рівні їх прояву в учнів старшого шкільного віку, які обрали технологічний напрям профільного навчання й активно оволодівають ним.

Література

1. К. А. Абульханова. Время личности и время жизни / К.А.Абульханова, Т.Н.Березина – СПб. : Алетей, 2001. – С. 108.
2. Педагогический энциклопедический словарь / редкол.: М. М. Безруких, В. А. Болотов, Л. С. Глебова и др. ; гл. ред. Б. М. Бим-Бад. – М. : Большая рос. энцикл., 2002. – С. 239
3. Соціально-педагогічний словник / за ред. В. В. Радула. – К. : Есоб, 2004. – С. 291
4. Современный философский словарь / под общей ред. д. ф. н., профессора В. Е. Кемеров. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Академический проект, 2004. – С. 520
5. Социальный идеал и его роль в ценностных ориентациях : автореф. дис... на стиск. науч. ст.. канд. философских наук : 09.00.01 /Н. А. Рудницкая, – Москва, 1986. – С. 13
6. Философская энциклопедия / за ред. Ф. В. Константинова. – М. : Советская энциклопедия, 1960. – С. 509.

С.В. Лукашук-Федик
м. Київ

СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ – ЯК ШЛЯХ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Анотація. У роботі представлено доцільність ведення здорового способу життя – як основної умови збереження репродуктивного здоров'я, особливо – у студентському середовищі. Розглянуто та обґрунтовано напрями педагогічного процесу, які сприятимуть підвищенню рівня мотивації до ведення здорового способу життя, профілактики шкідливих звичок та формування репродуктивно здорової особистості.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, репродуктивне здоров'я.

Сучасна наука доводить, що здоров'я людини є досить складним феноменом глобального значення, яке розглядається як філософська, соціальна, економічна, біологічна, медична категорії, як індивідуальна і суспільна цінність, яка постійно взаємодіє з навколишнім середовищем, що у свою чергу, систематично змінюється.

Поняття “здоров'я” нерозривно пов'язане з поняттям “здоровий спосіб життя”. Здоровий спосіб життя – це життєдіяльність, спрямована на збереження та покращення здоров'я людей. Це, власне, така форма життєдіяльності людини, яка може забезпечити визначений ВООЗ стан повного фізичного, духовного та соціального благополуччя [2; 3; 4].

Сучасні дослідження пояснюють термін “здоровий спосіб життя” як різноманітність проявів повсякденного життя, які відповідають гігієнічним вимогами, розвивають адаптативні можливості організму, сприяють успішному відновленню, підтримці та розвитку резервних можливостей, а також повноцінному використанню соціально-психологічних функцій.